

1. NGƯỜI CHIẾN SĨ⁽¹⁾

Quê hương Việt Bắc

Hoa lau phơ phất quán chân
Gió cháy mặt người chiến sĩ
Rời đồng bằng lên rừng núi
Ta đi đã mấy mùa xuân

Sơn La những lũng đầy sương
Những đồi vàng hoe lúa chín
Những buổi rời tay bịn rịn
Chân đi quán quýt bờ nương

Còn đâu những bản mừng yêu dấu
Giặc đến trời hoang đất ngập tro
Nhớ bước lui quân lòng rỏ máu
Ôi năm xôi bà cụ Thái cầm cho

(1) Theo bản in của NXB Văn nghệ (nay là NXB Văn học), 1956.

Lòng ta vẫn ở trên Tây Bắc
Những đêm thao thức tiếng tù quy
Ta khóc hồn căm thè giết giặc
Sông Đà ơi ta sẽ trở về

Từ những ngày đầu non nớt ấy
Ta đã đi, đi tới không ngừng
Trên những con đường đầy lửa cháy
Lòng ta nặng nghĩa quê hương

Lòng ta không ngừng ca hát
Ôi những núi chàm sáng ngời
Ta yêu những rừng Việt Bắc
Nơi ta khôn lớn nên người

Quê hương ta núi sông lộng lẫy
Mỗi lần vùng dậy lại đẹp hơn
Mỗi tác đất ngày đêm bóng rẫy
Mỗi lòng người như nước suối trong

Cao Bằng đèo lên cao vút
Mây trắng gọi đường đi xa⁽¹⁾
Ta đập quân thù ngã gục
Ta chào thế giới về ta

Lạng Sơn rừng hồi lộng gió
Đêm đêm vang tiếng cọp gầm
Sông Kỳ Cùng ào ào sóng đổ
Những ngày mài miết hành quân

Sông Thao hiền từ cuộn đỏ
Ta về chiến thắng huy hoàng
Chị lái đò cười đon đả
Chào anh bộ đội sang ngang

Ta yêu những dòng sông Việt Bắc
Đã bao lần tiến bước quân đi
Đã bao lần đực ngầu máu giặc
Những bờ sông kể chuyện thăm thì

Ta yêu những buổi trưa đầm ấm
Em bé trồng rau đuổi lũ gà
Ta yêu những nẻo đường thêu nắng
Chưa bao giờ đẹp như bây giờ

Đất nghèo càng chất chiu yêu quý
Củ mài Yên Bái sẵn Tuyên Quang
 Gian khổ đã nuôi lòng chiến sĩ
Ta yêu bà mẹ Mán Cao Lan

(1) Câu này chúng tôi lấy theo bản *Tuyển thơ Nguyễn Đình Thi* – NXB Hội Nhà văn (2013).

Còn đây mãi sông Lô sông Chảy
Đại bác gầm lên tiếng tự hào
Lửa Phố Ràng, phố Lu còn cháy
Bến Bình Ca sóng vỗ xôn xao

Ta tới núi xanh và suối bạc
Ngang trời Tam Đảo đứng nghiêng nghiêng
Ôi Cao Vân, Phú Minh, Quảng Nạp
Trái tim ta đập ở Thái Nguyên

Mỗi tảng đá gốc cây bờ cỏ
Nhu thiên liêng phơ phất bóng cờ
Ta đã tìm cây đa lịch sử
Hòn đất chôn rau nước Cộng hòa

Một nhà sàn đơn sơ vách nứa⁽¹⁾
Bốn bên suối chảy cá bơi vui
Đêm đêm cháy hồng lên bếp lửa
Ánh đèn khuya còn sáng trên đồi

Nơi đây sống một người tóc bạc
Người không con mà có triệu con
Nhân dân ta gọi Người là Bác
Cả đời Người là của nước non

Việt Bắc quê hương ta sáng chói
Đất tự do của những anh hùng
Chim bay rợp trời mây rộng rãi
Quân đi rung chuyển những sông rừng

Bàn tay trắng ta giành lấy súng
Chân không giày đạp nát đồn Tây
Trong áo rách lòng ta có Đảng
Giữa nghìn dông bão chẳng lung lay

Người chiến sĩ bước đi phoi phới
Nắng mưa Việt Bắc đã vàng người
Chiều chiều ca hát quê hương mới
Mỗi bước đi lòng một thắm tươi.

1950

(1) Hai khổ thơ (từ "Một nhà sàn đơn sơ vách nứa" tới "Cả đời Người là của nước non") được in trong *Sách giáo khoa Tiếng Việt lớp 2, tập 2 (bộ cũ)* với tựa *Bác Hồ ở chiến khu*.

Lòng Hà Nội

Người tù mở mắt
Giữa bốn bức tường đen

Bên ngoài ô cửa sắt
Vàng mờ ánh đèn

Anh nhìn lại một lần
Đêm liên miên tối đen

Dãy xà lim im lặng
Sào sạo tiếng giày đing

Hai tay anh giập nát
Chân trong cùm tê dại

Anh nằm thoi thóp thở
Ngất đi rồi tỉnh lại

Bỗng có tiếng văng vẳng
Ai gõ bên kia tường

Tiếng gõ đang khê hỏi
Đồng chí có đau không

Tiếng gõ như lo lắng
Đồng chí có còn sống

Người tù mắt chớp nhanh
Nghiếu răng anh ngồi dậy

Anh gõ lên trả lời
“Vẫn sống và giữ vững”

Hà Nội bây giờ như thế.
Ngày đêm rì rầm những tiếng truyền tin.

1949

Mưa xuân

Tặng chị Hoàng Ngân

Hoa hay gió
Mạ non dưới ruộng
Hay mùa xuân làm ta say
Bát ngát mưa bay
Uớt cả áo chàng vệ quốc

Chú nhỏ giao thông phi ngựa
Đôi bờ hoa cỏ nhìn theo
Cầu tre bắc giồng cao
Nghiêng nghiêng soi bóng suối
Bướm trắng đuổi chân người

Tam Đảo bá vai nhau nửa trời
Khúc đường đá biếc chạy phẳng phẳng
Hành quân như bay
Súng đập bên vai

Chị nghĩ gì mà đôi môi chúm chím
Chị Thổ đang cười
Giữa luống rau xanh
Ngắt đóa hoa mua tím
Chị nói với mùa xuân
Áo chị đầy đất mới.

10-2-1949
Chân đèo Khế

Người tử sĩ

Mũ sắt mờ trong sương phủ
Anh nằm yên như ngủ say
Máu thấm đầy manh áo cũ
Nửa đường anh ngã xuống đây

Để anh trên sườn núi vắng
Không biết có bao giờ trở lại
Một ngày về tìm anh ở đâu
Giữa rừng nghìn lối cỏ lau

Vì Tổ quốc anh hy sinh lặng lẽ
Trên môi lưu luyến nụ cười
Tây Bắc rung mình nhớ người lính trẻ
Sông Đà gập mãi không nguôi

Cần răng chào anh lần cuối
Chúng tôi lại đi mê mải
Nặng lên đờ hàng cây
Súng nổ ran ngoài đường.

1948

Chia tay

Dừng chân trong mưa bay
Liếp nhà ai đánh lửa
Yên lặng đứng trước nhau
Mắt nhìn nhau không nói

Mắt em nhìn dịu dàng không nói
Mà nói với anh nhiều biết bao nhiêu
Nhìn mắt em lòng anh như lửa cháy
Máu anh rộn ràng như suối chảy
Long lanh vui ánh mặt trời

Ôi mắt em sáng trong và rần rỏi
Anh yêu em yêu mãi suốt đời
Anh ôm chặt thân em mềm mại
Trong phút giây từ biệt chiều nay

Yêu em đời anh bừng sáng chói
Những sớm chiều dẫu dài gió sương
Những đêm băng mình trong đạn khói
Những buồn vui về giữa lúa thom